

LA REMODELACIÓ URBANA DE SÓLLER (1904-1914). LES INTERVENCIONS DELS ARQUITECTES GUILLEM REYNÉS, FRANCESC ROCA I JOAN RUBIÓ

Miquel Seguí Aznar¹ / Elvira González Gozalo²

RESUM

A principi del segle XX l'Ajuntament de Sóller va promoure la reforma de la plaça de la Constitució. Es tractava d'ampliar-la i remodelar-la amb el cobriment del torrent que hi transcorria per aixecar, en aquell lloc, la nova Casa Consistorial. En aquest mateix moment, i per iniciativa de l'Església, es va abordar la resolució del problema de la façana del temple parroquial i, a la vegada, la nova ordinació de l'espai que la rodejava. Els arquitectes mallorquins Joan Rubió, Francesc Roca i Guillem Reynés, varen participar en diferents moments en la consecució d'aquest pla que presentem aquí per la importància que va tenir per la fesomia definitiva del nucli urbà de la ciutat.

¹ Universitat de les Illes Balears.

² Doctora en Història de l'Art per la UIB.

A la primeria del segle passat, el consistori de Sóller va promoure la reforma de la plaça de la Constitució d'aquesta localitat. Es tractava d'ampliar-la i remodelar-la, cobrint el torrent que hi transcorria, per tal de construir-hi la nova Casa Consistorial. Alhora, i coincidint amb les obres que s'estaven portant a terme al temple parroquial, s'iniciaren actuacions que afectaven els carrers circumdants. Joan Rubió i Bellver, Francesc Roca i Simó i Guillem Reynés i Font van participar en moments diferents en la consecució de les obres d'aquest pla urbanístic.

Joan Rubió, que s'havia desplaçat a Sóller per restaurar i resoldre el problema de la façana del temple parroquial en un moment de gran auge econòmic i comercial de la ciutat i del seu port, no només realitzà una «fachada escenogràfica» per a l'església sinó també «la ordenación monumental de la plaza».³ Rubió va dissenyar i dirigir les obres de l'edifici del Banc de Sóller i tot indica que va estudiar el nou edifici de l'Ajuntament que s'havia d'edificar en un solar a l'altre costat de la plaça.⁴ Així mateix, va projectar la tanca de ferro amb sòcol de pedra que havia de substituir l'antic «recinto amuralado que circuía la iglesia» als carrers del Príncep (actual passeig del Born) i Santa Bàrbara; amb aquestes obres es va obtenir una franja enjardinada al voltant de l'església i la nova alineació del carrer del Príncep, que va guanyar amplada.⁵

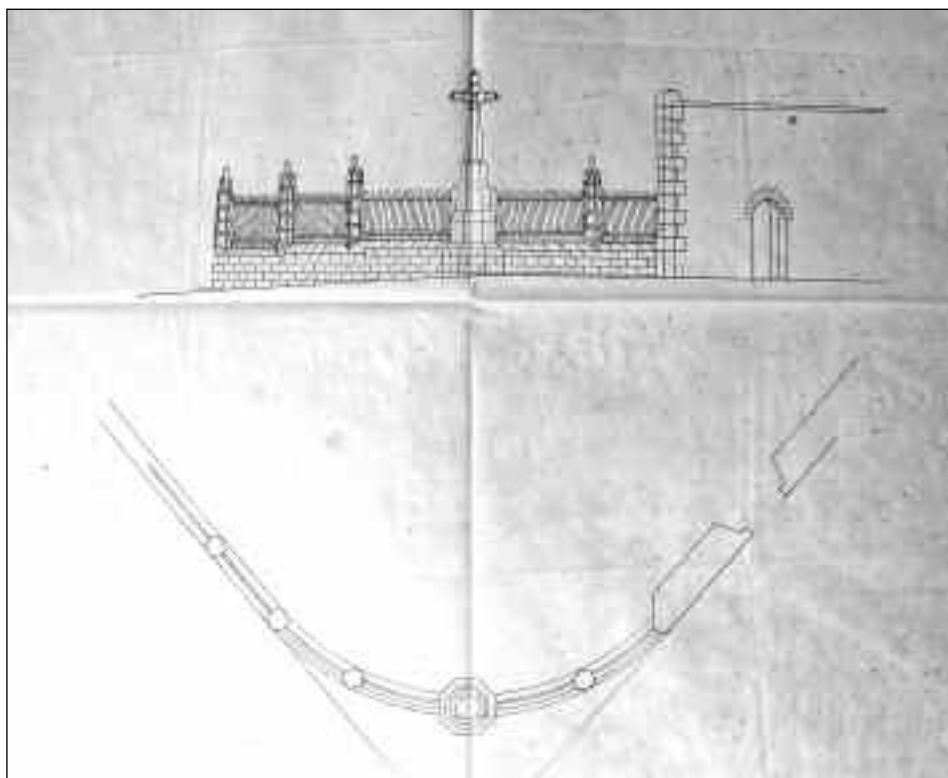
Aquest pla de remodelació urbana que afectava els interessos del municipi i també els de l'Església va ser abordat de forma consensuada per les dues institucions, tal com es recull en les actes de les sessions de l'Ajuntament de 1904⁶ i com féu constar Rubió en la memòria del projecte: «Puestos en inteligencia la representación de la Iglesia y las del Magnífico Ayuntamiento de Sóller, se ha demostrado una vez más en esta ocasión con cuanta facilidad se armonizan los intereses de ambas Potestades cuando no se tiene prejuicios ni rutinas que entorpezcan la desinteresada labor de buenos ciudadanos».

³ Ignasi SOLÀ-MORALES, *Joan Rubió i Bellver y la fortuna del gaudinismo*, COACB/Editorial La Gaya Ciencia, Barcelona, 1975, p. 46.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Josep Antoni MORELL GONZÁLEZ, *La catedral de muntanya. La parròquia de Sant Bartomeu de Sóller*, Edició a càrrec de la parròquia de Sant Bartomeu de Sóller, Sóller (Mallorca), 1993, p. 131.

⁶ Actes de l'Ajuntament de Sóller que fan referència a les obres modernistes. Sessió de dia 20 d'agost de 1904, sessió de dia 1 d'octubre de 1904, sessió de dia 8 d'octubre de 1904. J. A. MORELL GONZÁLEZ, *op. cit.*, p. 131-132.



Dibuix a tinta de l'alçat i planta per a la tanca de ferro amb sòcol de pedra al carrer Príncep i planta. Projecte de Joan Rubió i Bellver (Arxiu G. Reynés Font, núm. inv. 103).

En la memòria també es justificava la necessitat de realitzar la reforma per a modernitzar la població amb arguments de caràcter higiènic i circulatori, molt de moda en aquella època: «Hace tiempo que en la noble y laboriosa ciudad de Sóller siente la aspiración unánime de ensanchar sus calles y plazas, casi todas tortuosas y estrechas y deficientes para proveer debidamente el movimiento circulatorio que de cada día va aumentando por modo extraordinario y á la aireación indispensable de una ciudad que presenta ya bastantes caracteres de una población higiénica á la moderna».⁷

El diari de *Sóller* de dia 25 d'abril de 1908 informava que els prestigiosos arquitectes catalans Antoni Gaudí i Joan Rubió havien estat a la localitat els dies anteriors. «Acompañados del Rvd. Sr. Cura-Arcipreste, del señor

⁷ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Proyecto, memoria y presupuesto de Joan Rubió para las obras.



Figura 8. Tanca del carrer del Príncep durant la seva construcció.

Alcalde y de algunos señores Concejales, pasaron á visitar las obras de nuestra iglesia parroquial, y después los terrenos donde ha de ser construida, en la calle del Príncipe, la verja por cuenta del Ayuntamiento. Sobre estas últimas obras hicieron dichos arquitectos los apuntes necesarios para presentar en breve el oportuno proyecto».⁸

Tot i que sembla ser que el projecte va agradar a tothom, inclosos els industrials de la ciutat, va haver de ser modificat quan estava ja aprovat i en curs d'execució, a instàncies de l'Ajuntament i de la Parròquia. En la memòria del nou projecte, Rubió, tot interpretant el desig de l'Església i de la Corporació municipal, feia «retroceder la valla en el ángulo de las

calles del Príncipe y de Sta Bárbara dándole la forma de curva y ensanchando el espacio vial en aquel sitio tan concurrido y al que la próxima inauguración del ferro-carril Palma-Sóller ha de dar tanta importancia»; i col·locava a l'indret una «Cruz monumental, recuerdo y honor para tantos restos de hijos preclaros de Sóller enterrados a la sombra de la Iglesia y en el terreno que la cerca proyectada encierra»; proposava també la conservació d'un fragment de muralla antiga, així com d'una de les seves portes «á la memoria de épocas que han pasado y veneración a tantos esfuerzos generosos de los antepasados para guardarse de las embestidas agoreras».

El mur projectat, segons la descripció continguda en la memòria, havia de constar de dues parts: sòcol i coronament. El sòcol, que havia d'actuar en part com a mur de contenció de terres, a causa del pronunciat pendent del

⁸ Notícia referenciada per J. A. MORELL GONZÁLEZ, *op. cit.*, p. 22.

carrer del Príncep, es va dissenyar «de piedra en sillares almohadillados en rústica, siguiendo el labrado general de la fachada de la Iglesia», mentre que per a la part posterior s'optava per la «fábrica de mampostería ordinaria».

El coronament era format per uns «pilastrones de forma prismática hexagonal con sillares de piedra labrados en almohadillado rústico y entre ellos una verja de hierro»; el segon pilastró comptant des de la muralla estava substituït per una gran creu sobre el seu corresponent pedestal. La tanca estava concebuda a base d'elements senzills de ferro laminat «de tal modo que el material trabaje de una manera natural y que no sea empleado exclusivamente como adorno».⁹

En una carta datada el 16 de juny de 1909, dirigida a Guillem Reynés, escrita des de Barcelona amb un llenguatge planer i directe, que s'apartava del llenguatge administratiu utilitzat en les memòries, Rubió es lamentava de l'exigència que es completés la documentació del projecte «L'ajuntament de Soller y la Iglesia varen fer uns pactes y son de que la Iglesia recularia uns pams (no se ara quanta) la paret y eixamplaria el carrer, á cambi de que l'Ayuntamiento pagués las obras de fer una reixa nova. El Sr Rector va inclinarse á que un servidor fes el dibuix. Vati fer els dibuixos convenientes y els vati passar de tela, amb tots els detalls convenientes y els vati enviar a Soller. Allí els varen mostrar als industrials y aqueixos varen donar el preu per el que ells farian l'obra. Conegut el preu allavors jo vati fer un pressupost que s'entmotllés al preu donat per els industrials y els vati remetre á Soller junt amb les condicions facultativas varen formar el conjunt de la documentació qu'en demanaven». Rubió s'estranyava que tenint tota la documentació feia més d'un any ara se li demanés una memòria i un pla de l'emplaçament. «Por això jo demano auxili», s'exclamava a la carta. Per agilitar els tràmits burocràtics, ja que en aquell moment es trobava fora de Mallorca, i d'acord amb l'oferiment de Reynés, li deia: «jo vos dono gràcies per l'oferiment què en feu de fer els dibuixos y documents para poder fer via y de bon gust ho acceptaria, pero ja veyeu que no ni hi ha necessitat [...]. Ara, si la *memoria* la podeu fer aquí... ja vos la deixo firmar falsificantme la firma...!!!! jiji Això de la *documentación* es la *lata número uno!!!*».¹⁰

⁹ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Proyecto, memoria y presupuesto de Joan Rubió para las obras.

¹⁰ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Correspondencia. Carta de Joan Rubió, autor de la reja y explicaciones a Guillem Reynés por desavenencias con el alcalde.

El mes d'agost de 1908, Rubió va presentar a l'Ajuntament els plànols i el pressupost de la tanca de pedra viva i ferro forjat del carrer del Príncep. El pressupost ascendia a la quantitat de 8.088 pessetes i 24 cèntims.¹¹

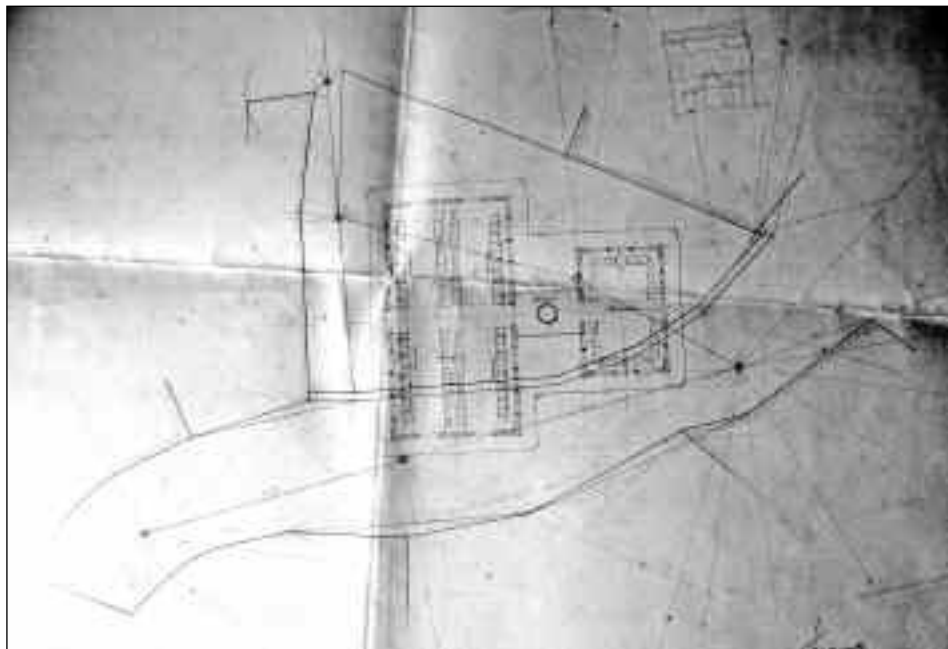
El projecte continuà endavant, d'acord amb les modificacions introduïdes, malgrat la denúncia presentada el setembre de 1910 per Josep Bauzà Llull, ferrer de professió, que encapçalava un grup d'artesans de la localitat entre els quals hi havia Cristòfol Andreu, Antoni Colom, Onofre Reynés i Manel Borrascosa. En l'escrit presentat a l'Ajuntament es «denuncian las obras que por cuenta de los fondos municipales se están construyendo en la calle del Príncipe por no ajustarse ni de mucho al plano y pliego de condiciones de antemano fijados, al adjudicarse dichas obras».¹² Mesos abans d'aquest esdeveniment, segons acord de l'Ajuntament de Sóller, en sessió de 18 de febrer del mateix any, s'havia designat Guillem Reynés per a dirigir els treballs fins a la seva conclusió.¹³ Per aquesta raó, l'alcalde de la localitat, mitjançant un escrit amb data de 8 d'octubre de 1910, li comunicava que «la Corporación enterada [de la denuncia] acordó unirla al expediente de ejecución de dichas obras para que la tenga en cuenta el Arquitecto Director de las mismas al proceder a su recepción; y al mismo tiempo se resolvió dar traslado de la misma á dicho funcionario para que de momento pueda tomar las medidas que considere mas adecuadas». El 9 de febrer de 1911, en un altre escrit de l'alcalde, es comunicava a Reynés que «el día 8 de este mes había terminado el plazo fijado en el pliego de condiciones para recibir definitivamente las obras construidas en la calle del Príncipe de esta población (muro y verja de hierro) por consiguiente espero se servirá a pasar á esta localidad para levantar la correspondiente acta de recepción definitiva».¹⁴

¹¹ Josep A. MORELL GONZÁLEZ. <<Las reformas a la Parròquia de Sant Bartomeu de Sóller al llarg de la primera meitat del segle XX>>, *I Jornades d'Estudis Locals a Sóller*, Sóller (Mallorca), 2007, p. 309.

¹² Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Correspondencia. Denuncia por parte de unos herreros del municipio por los trabajos de la calle del Príncipe (1910).

¹³ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Correspondencia. Dos cartas del alcalde que insta a Guillem Reynés a encargarse de las obras de la calle del Príncipe.

¹⁴ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103. 1. Iglesia parroquial (1909-1916). Correspondencia. Dos cartas del alcalde que insta a Guillem Reynés a encargarse de las obras de la calle del Príncipe.



Projecte a llapis de remodelació de la plaça del mercat de Sóller (Arxiu G. Reynés Font, núm. inv. 046.3).

Mesos més tard, l'any 1912, es va acabar l'edifici del Banc de Sóller, entitat que l'any 1909 havia encarregat el projecte a Joan Rubió.¹⁵ Es tracta d'una obra molt interessant, situada a un costat del temple parroquial, «en la que la construcción en piedra con grandes elementos geométricos, como la tribuna en voladizo en la esquina y el amplio vano semicircular del portal de entrada –en opinión de Ignasi Solà-Morales–, tienen resonancias entre Richardson y el Gaudí de los edificios de León y Astorga».¹⁶ Lamentablement, l'edifici va patir una important reforma a la darrereria de la dècada dels anys quaranta del segle passat, segons el projecte de l'arquitecte Guillem Muntaner Vanrrell, en què foren amputats els coronaments de la façana, quedant exteriorment molt desfigurat.¹⁷

¹⁵ Salvador BERNET BONALS, <<Eclecticismo y Modernismo en Sóller 1894-1920>>, *Mayurqa*, núm. X, octubre 1973, p. 133.

¹⁶ Ignasi SOLÀ-MORALES, *Joan Rubió i Bellver y la fortuna del gaudinismo*, 1975, p. 46.

¹⁷ La reforma realitzada per Muntaner va consistir en la transformació de la sala de juntes del primer pis en habitatges. Es va abordar també el problema de les goteres amb una solució radical que modificà la coberta, <<pasando –como se indica en la memoria– de la actual deco-

Per encàrrec de l'Ajuntament, Francesc Roca, que era aleshores arquitecte de la Província, havia elaborat l'any 1906 un projecte de remodelació de la plaça de la Constitució que comprenia la seva ampliació i la reforma de la façana de la Casa Consistorial, en part corresponent a aquesta plaça¹⁸. La corporació municipal havia pres l'acord de realitzar aquestes obres en sessió del dia 27 de gener d'aquell mateix any¹⁹. L'inici de les obres es va retardar i el propi arquitecte Roca va adjuntar un projecte «adicional al Ensanche de la nueva plaza de Constitución y la construcción de nueva Casa Consistorial [...] Concrétase dicho proyecto adicional, suscrito el 3 de Enero de 1909, a cubrir el torrente en toda la extensión de la calle del Puente de la referida ciudad, con el consiguiente cambio de alineaciones»²⁰.

En la memòria que acompanyava el projecte, Roca justificava les obres pel fet que Sóller es trobava en un moment de transformacions que exigien certes actuacions que no es podien retardar:

«Estudiando este caso conjuntamente con el Ayuntamiento de esta población, vista la necesidad de aumentar la Casa de la Villa y darle más importancia a fin de ponerla en relación con la hermosa obra que se va a llevar a cabo [...], la apertura del túnel o la vía férrea de Palma a ésta, deducimos como necesidad absoluta el aumentar la longitud del paseo o plaza tapando la parte de torrente que su latitud o anchura exigiese, y una vez constituida así la plaza, emplazar en ella la Casa Consistorial.

»Al hacerlo así, conseguimos el prolongar la plaza o paseo, de imperiosa necesidad, y poner además en línea la Casa Consistorial, punto de partida que sirve después como norma de toda alineación.

»Resuelto así el problema, nos queda un costado del paseo en línea y con edificios como la Iglesia, cuya fachada se está construyendo y el proyectado edificio de Ayuntamiento, que siempre sirven para decorar y aumentar la belleza de la nueva plaza, más aún si se repara que serán construcciones simultáneas.»²¹

rativa plena de errors tècnics a la funcional de inclinació corrent >>. Miguel SEGUÍ AZNAR, *Arquitectura contemporánea en Mallorca (1900-1947)*, UIB/COAB, Palma de Mallorca, 1990, p. 42.

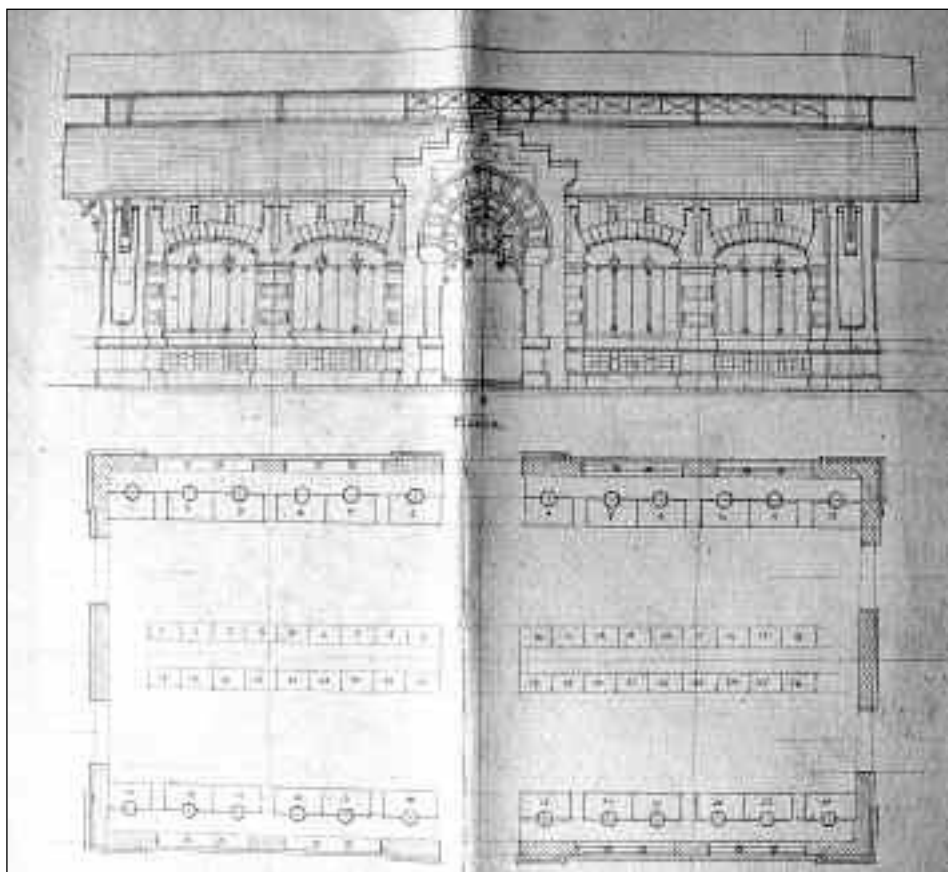
¹⁸ Memoria descriptiva del proyecto redactada por el arquitecto Francesc Roca Simó el 12 de agosto de 1906. M. SEGUÍ AZNAR, *op. cit.*, 1990, p. 400.

¹⁹ S. BERNET BONALS, *op. cit.*, 1973, p. 133.

²⁰ Archivo Guillem Reynés Font núm. 046. 2. Proyecto de cubrición del torrente. Pliego de condiciones facultativas y económicas (1916).

²¹ Memoria descriptiva del proyecto redactada por el arquitecto Francesc Roca Simó, 12 de agosto de 1906. M. SEGUÍ AZNAR, *op. cit.*, 1990, p. 400.

²² *Ibidem*.



Projecte a llapis de la façana i de la planta de l'edifici de la peixateria i verduleria del mercat de Sóller (Arxiu G. Reynés Font, núm. inv. 046.3).

El solar del nou Ajuntament quedava constituït pel perímetre comprès pel quadrilàter format per la línia divisòria o de delimitació de Can Rapich i la casa contigua a Can Seba; la prolongació recta del carrer del Príncep; l'alineació de la plaça amb referència al carrer de Bonany i per últim el cantó de la vora o marge del torrent.

Era necessària, per tant, l'adquisició per part de l'Ajuntament de l'edifici denominat Cafè de Can Rapich, propietat de Jaume Morell i Arbanas, i el denominat l'Hostal, propietat de Margalida Castañer i Oliver. En la memòria del projecte es propugnava la desaparició de «lo que hoy constituye una nota desagradable aparte de su mal estado de vida constructiva: la casa denominada l'Hostal, con sus accesorios de pescadería y carnicería situados en el centro de la reforma, objeto de nuestro proyecto».²²

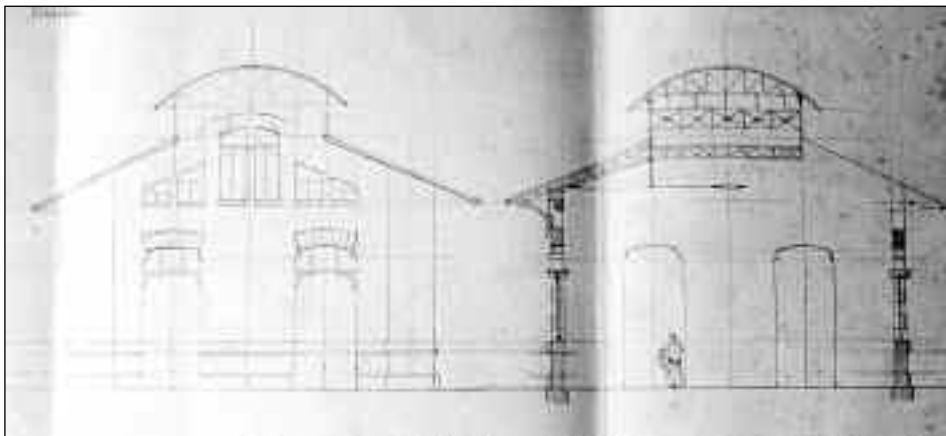
Segons el projecte, el nou edifici per a la Casa Consistorial constava de soterrani, planta baixa, planta principal, àtic o porxo, i torre, amb tres façanes orientades una cap al torrent, una altra al carrer del Príncep, i la tercera a la plaça o passeig; la confluència de les dues últimes era en forma de xamfrà amb l'escalinata d'accés i la torre. Pel xamfrà s'accedia a la planta baixa (elevada un metre sobre el nivell mitjà del solar) a través d'una escalinata que conduïa al vestíbul. Tota la planta, com les dues superiors i la planta soterrani, s'organitzava al voltant de l'espai central de l'escala que comunicava els diferents pisos; pati hexagonal format per pilastres que abastaven els dos pisos, el traçat del qual adoptava la línia del cercle inscrit en un polígon, il·luminat zenitalment mitjançant un claraboia de vidre. D'aquest pati en rebia la llum el passadís o galeria que comunicava les diferents dependències de la planta: porteria, departament de telègrafs i telèfon, el de consums, lavabos, caixa, saló de recepció (indret destinat també a sala d'espera i a celebrar els sorteigs o quintes dels mossos), el jutjat amb la seva secretaria i el despatx del jutge.

Mitjançant l'escala que acabem de descriure, així com per la de servei, s'ascendia al pis principal, on hi havia les dependències, la distribució de les quals s'organitzava, com ja s'ha comentat, al voltant de l'espai hexagonal situat al centre: despatx de l'alcalde amb balcó volat al xamfrà, despatx del secretari, el saló de comissions i el saló de sessions. La planta de l'àtic o porxo es dedicava a arxiu municipal i residència per al conserge.

D'aquesta planta es passava, mitjançant la galeria, al xamfrà on, a través d'una escala «secundaria y ligera», podia accedir-se al cos de la torre, on hi havia el rellotge. Aquesta última planta era una torrassa caracteritzada pel fet de ser un lloc «abierto y diáfano», que només tenia els suports necessaris per a sostenir el pes de la coberta i l'armadura. El suport de la campana serveix alhora de fletxa, capitell, agulla o coronament de la torrassa.

Finalment, la planta soterrani, la distribució de la qual és determinada pels plànols de la fàbrica corresponent a la fundació, és a dir, pels fonaments. Es dedicava a cambres de detenció o presó.

Els materials proposats per a la construcció del nou edifici eren majoritàriament de la zona, «Las fábricas de piedra serán de mampostería de piedra caliza bien combinadas, conforme han sabido tratar en este país. Se empleará la sillería caliza para todo el basamento hasta el piso principal, y continuándose en las esquinas por medio de pilastras o espigones, verticalmente cortados en su exterior pero con trabazón interior que los aten al resto de la fábri-



Projecte a llapis de l'alçat i la secció transversals del mercat de Sóller (Arxiu G. Reynés Font, núm. inv. 046.3).

ca». També els esglaons havien de ser tots de pedra calcària grisa, així com les lloses de la solera de l'entrada o vestíbul.

Es proposava la pedra arenosa de les pedreres de Porreres per als panys de paret llisos i per a tota la part ornamental per la facilitat de treballar-la, mentre que el marès del Coll d'en Rebassa, o un altre de característiques similars, s'havia d'utilitzar per a envans i murs interiors.

Les cobertes havien de ser construïdes per entramats de fusta i teula àrab, mentre que l'agulla havia de ser de llates de fusta recobertes per xapes de plom i rajoles vidrades policromes.

Pel que fa a les obres de cobriment del torrent, eren indispensables per a la realització del projecte en el seu conjunt. El torrent era travessat per diversos ponts. Francesc Roca en va prendre un com a directriu, concretament el de la plaça, per a dissenyar la volta de formigó (de 0,70 metres d'espessor) que havia de constituir la coberta de la llera, base del passeig. Aquest, com s'assenyala a la memòria, es prolongaria «nivelando su piso, colocando las farolas necesarias, como así también los árboles de sombra y un sitio central que resulta podrá muy bien ser útil para emplazar un kiosco para música».²³

El projecte va ser refusat per la Direcció General d'Obres Públiques i, com que en aquell moment, l'any 1910, Roca era a Argentina i era, per tant,

²³ *Ibidem*, 1990, p. 40.

absent, es va sol·licitar a Guillem Reynés, auxiliar de l'arquitecte de la província, que se'n fes càrrec i resolgués les deficiències observades. Així es fa constatar en un escrit de l'alcalde enviat a l'arquitecte Reynés, amb data de 26 de juliol d'aquell any: «Habiendo devuelto la Dirección General de Obras Públicas el proyecto instruido por este Ayuntamiento para la construcción de una nueva casa Consistorial y ensanche de la plaza de la Constitución para que fueran subsanadas varias deficiencias que contiene y resultando que el autor del proyecto D. Francisco Roca se halla ausente de esta isla, á las cuales no se sabe cuando regresará; la Corporación acordó encargar al Arquitecto de la provincia D. Guillermo Reynés, la subsanación de las deficiencias observadas. Al trasladar a V. el anterior acuerdo, le ruego que á la brevedad posible se sirva despachar el referido proyecto, que le fué entregado por el Secretario de este Ayuntamiento, devolviéndolo después á esta Alcaldía».²⁴

Reynés va presentar l'abril de 1916 el nou projecte, que es limitava exclusivament a l'addicional de Roca «con entera sujeción a las conclusiones del dictamen emitido por el Consejo de Obras Públicas en 17 de Agosto de 1911 que precedió a la aprobación del referido proyecto».²⁵

Així doncs, la realització del projecte de la nova Casa Consistorial va quedar ajornada, ja que depenia de les obres d'eixamplament de la plaça i del cobriment del torrent, tal com s'assenyalava en la memòria que acompanyava el projecte de Reynés²⁶. Aquestes obres, a causa dels retards en les tramitacions legals, es van iniciar en un moment en què Sóller començava a patir les conseqüències de la Gran Guerra i per tant, com assenyala Salvador Bernet, «no podía embarcarse en una obra de tal envergadura que muchos sollerenses juzgaban como presunción».²⁷

Al marge d'aquestes obres, es té documentat que l'Ajuntament de Sóller va encarregar a Guillem Reynés la formació d'un projecte per a la construc-

²⁴ Archivo Guillem Reynés Font núm. 103.1. Correspondencia. Una carta del alcalde para que Guillem Reynés se encargue de subsanar las deficiencias del proyecto de Roca del Ayuntamiento y plaza de la Constitución (1910).

²⁵ Archivo Guillem Reynés Font núm. 046.2. Proyecto de cubrición del torrente. Pliego de condiciones facultativas y económicas (1916).

²⁶ «Las determinadas por el plano de emplazamiento son las aquí consideradas, teniendo la mayor importancia la de cubrir el espacio de torrente necesario para poderlas realizar». Memoria descriptiva del proyecto redactada por el arquitecto Francesc Roca Simó, 12 de agosto de 1906. M. SEGUÍ AZNAR, *op. cit.*, 1990, p. 402.

²⁷ S. BERNET BONALS, *op. cit.*, 1973, p. 133.

ció d'una nova «plaza mercado» que no sabem si es va arribar a presentar, ja que el 18 de juny de 1918, mesos abans de la seva mort, l'alcalde de la localitat, Joan Magraner, li transmetia l'acord de la corporació municipal de recordar-li l'encàrrec, fet temps endarrere, alhora que se sol·licitava de nou l'enviament pendent del seu dictamen en relació a la solidesa de les obres del torrent.²⁸

Si finalment es va lliurar, no va arribar a materialitzar-se, ja que posteriorment Guillem Forteza va redactar un projecte, que tampoc no es va realitzar. L'actual mercat municipal, inaugurat l'any 1952, és obra de Francesc Cerdó i Rosiñol. A l'arxiu de l'arquitecte Reynés es conserva un alçat, planta i secció d'un mercat, sense firmar ni datar,²⁹ que per les seves característiques sembla que correspon més a un projecte de Francesc Roca o de Gaspar Bennazar que a un de Guillem Reynés. Es tracta d'un mercat constituït per dos espais de planta rectangular, un dedicat a la peixateria i un altre, de menors dimensions, a la carnisseria i verduleria, vertebrat des d'un espai de comunicació al centre del qual s'ubica el «repeso». Al projecte es proposaven com a materials constructius la pedra, el ferro i el vidre, molt en la línia dels edificis destinats a mercat en aquesta època.

²⁸ Archivo Guillem Reynés Font núm. 046.3. Plaza de Mercado (1917-1918). Una carta del Ayuntamiento (1918).

²⁹ Archivo Guillem Reynés Font núm. 046.3. Plaza de Mercado (1917-1918). Plano planta del mercado municipal. Lápiz sobre papel de dibujo, 32 x 66 cm. Fachada, planta y alzados. Tintas y lápiz sobre papel de dibujo, 46 x 61 cm.